

Slovenski dom

Ste. 294

V Ljubljani, petek 29. decembra 1939

Leto IV

Pomemben nagovor sv. Očeta Pija XII. pri včerajšnjem obisku v Kvirinalu:

Trajen mir je možen samo na temelju krščanske pravice in ljubezni

Rim, 28. decembra. o. Po razgovoru s italijansko kraljevo dvojico je imel papež Pij XII. pred zbranimi osebnostmi kraljevega in svojega spremstva govor, v katerem je dejal:

»Na ta dan, ki smo si ga tako želeli, in v tem kraljevem dvorcu, v katerem je vznikla slava starega Rima, vprilo kralja in cesarja in kraljice in cesarice, ki vsej Italiji prednjačila kot svetla zvezda rodiljskih in splošno človeških vrlin, v prisotnosti kardinalov, v navzočnosti knezov in knežinj, v navzočnosti visokih osebnosti vlade in dvora, ponavljamo iz globine svoje duše izraz globokega zadovoljstva, katere smo občutili ledaj, ko sta veličanstvi, polni vdanosti do prestola svelega Petra, izvolili obiskati apostolski vatikanski dvorec in s tem dali pred našimi očmi in očmi vsega Rima izraz katoliškega duha, ki preveča mnoga stoletja slavno samsko rodbino, katere svetlo krono krasi spomini svetnikov in velikanov blaženega spomina. Danes je bil po desetih letih v tem slavem dvorcu še enkrat potrjen srečni sporazum, ki je bil podpisan med cerkvijo in državo, tisto delo, ki je v enaki meri potrdilo sijaj neumrle slave vzvišenemu imenu našega prednika Pija XI. in njegovega veličanstva Viktorja Emanuela III. Preko Tibere, ki na zunaj loči Vatikan in Kvirinal, sta ta dva združena z vezmi, ki slone na izročilih vere očetov in pradedov. Valovi Tibere so odplaknili in izbrisali temne spomine preteklosti in namočili oljke veje, ki so sedaj bolj sočne in bolj bujne kot kdaj prej in svetijo na obali te reke.

Danes, ko se prvič po dolgi desetletjih v veličastni dvorani dviga roka prvega rimskega

duhovnika, da bi dala znamenje miru, danes se upirajo navdušeni pogledi vse Italije sem, upirajo se navdušeni pogledi vsega katoliškega sveta in semkaj so obrnjeni, rekli bi tudi navdušeni pogledi onih dveh velikanov, katerih kipa sta postavljena ob vходу v ta dvorec, kakor da sta tudi onadva srečna, da sta dočkala uro, ko vsaj zora nove dobe. Srečna pa je tudi presveta Mati božja, kateri je na tem mestu posvečen oltar, da more izliti ves svoj neizmerni zaklad milosti na vzvišeno kr. družino, ki se je zmerom ponašala s tem, da je častila presveto Devico in Njo vzela kot simbol svojih najbolj vzvišenih vrlin.

Zaradi tega pošiljamo tople molitve Bogu in presveti Materi božji, da bi zmerom izkazovala

vsako milost in pomoč vzvišenim vladarjem Italije, kraljevim knezom in knežinj, predsedniku in članom kr. vlade ter vsem prisotnim visokim in uglednim osebnostim, da bi v miru, ohranjenem po modrosti italijanskega vladarja in njegove vlade, Italija bila močna in spoštovana v vsem svetu, da bi ona tistim narodom, ki se danes kol sprli braje bore na kopnem, na morju in pod nebom, bila svetla in bodrilen primer za bodoči sporazum in mir, brez katerega si ne moremo zamisliti urejene in uslajene bodočnosti. Kajti v zmoti je vsakdo, ki bi si hotel zamisliti trajen in pravičen mir na drugem temelju kakor na nerazrušnem temelju krščanske pravice in ljubezni.

Božični potres v Turčiji je zahteval 42.000 žrtev

Cela mesta uničena po potresu in požarih - Točno število mrtvih in ranjenih še ni moglo biti ugotovljeno

Ankara, 29. decembra. m. Ze dosedanjimi podatki o žrtvah potresa, ki je te dni divjal v Turčiji, nudijo strašno sliko. Zadnji potres je bil prava katastrofa za vso Turčijo, prava narodna nesreča. Mesto Erzinjan, ki ima 10.000 prebivalcev, je bilo središče tega potresa in je popolnoma porušeno. Računajo, da je v njem našlo smrt več sto ljudi. Poročila pravijo, da je porušeni tudi mnogo zgo-

dovinsko važnih stavb, med drugimi tudi slovita Bajazitova džamija, ki jo je potres popolnoma uničil. Med kralji, ki so bili prizadeti po potresu in ostalo Turčijo, so pretrgane skoro vse telefonske in brzojavne zveze. Vendar pa je bilo mogoče zvedeti do sedaj vsaj za nekatere podrobnosti tega groznega razdejavanja, čigar žrtev je postala Turčija v noči od 26. na 27. december med 2 in 5 zjutraj.

Po potresu prizadeto ozemlje ima obliko elipse, ki se preko Samsuna in Ordana vleče do Črnege morja, odhod pa proti zahodu preko Cankirija in Maladlija, odkoder gre dalje na vzhod do Erzinjana. Hudo prizadeto je bilo tudi mesto Tokat, kjer je bilo po dosedanjih poročilih 380 mrtvih. Nekatera poročila pravijo, da je železniška proga Erzinjan-Erzurum, ki je bila šele pred nedavnim izročena prometu, po naključju ostala nepoškodovana. Potresna katastrofa pa ni prizanesla tudi mestoma Tikili in Bergamu, ki sta bili v zadnjem času že večkrat po potresu hudo prizadeti. Ni znano, ali so poškodovane tudi znamenite arheološke izkopanine v Bergamu.

Razen številnih drugih ukrepov, ki so jih izdale oblasti, je Rdeči križ poslal takoj 80.000 turških lir podpore in mnogo sanitetnega materiala

in osebja. V kraje, kjer je bil potres še prav poseben silovit, je prispel tudi predsednik turške republike Ismet Ineni, ki je nalašč zato ustavil svoje nadzorstveno potovanje po južnovzhodnih turških krajih. Tja so prišli tudi predsednik vlade, notranji minister in minister za ljudsko zdravje. Predsednik vlade sam vodi vsa dela pri reševanju in podpiranju prizadetega prebivalstva.

Niso še znani točni podatki o žrtvah potresa, toda vsi zatrjujejo, da je bil to eden najhujših potresov v zadnjih desetih letih. Carigradski časopisi trdijo, da je pri tej potresni katastrofi izgubilo življenje ali pa bilo ranjenih 42.000 ljudi. Ta številka pa uračno še ni potrjena.

Poročila iz Londona pa pravijo med drugim, da je potres v Turčiji zahteval samo mrtvih 9000, ogromno pa da je število bolj ali manj ranjenih. 12 mest in ogromno število vasi je popolnoma porušeni, na tisoče ljudi pa je zdaj zunaj v snegu, kjer so si postavili zaslonne šotore. Kar ni uničil potres, je razdeljal ogenj, ki je nastal zaradi tega, ker so popokale plinske cevi. Po vsej Turčiji divjajo poleg tega še siloviti snežni viharji, tako da je tudi zaradi tega reševalno delo zelo oteženo. Koliko je stvarne škode, za zdaj še ni mogoče oceniti.

London, 29. decembra. v. Vsako uro prihajajo nova poročila iz Turčije, ki govorijo o nekaterih novih podrobnostih silovite potresne katastrofe. Trdijo, da je mrtvih in ranjenih vsaj 25.000, če ne več. Na vsem ozemlju, ki ga je zadela potres, je razglašeno vojno stanje, da bi šlo reševalno delo čim hitreje od rok. Mesta in vasi še vedno gore. Gasilci in reševalci si prizadevajo z nadčloveškimi naporji, da bi pogasili požare in tako preprečili še nove žrtve.

Nemško poročilo o izgubah na morju

Berlin, 29. decembra. o. Izšli so nemški uradni podatki o izgubah trgovinskih ladij od začetka vojne do 20. decembra. Ti podatki trdijo, da je Velika Britanija izgubila 134 ladij s 536.069 ton, Francija pa 12 ladij s 64.759 ton, nevtralne države so pa izgubile 78 ladij s 258.209 tonami. Vsega skupaj znašajo izgube torej 224 ladij in 849.137 ton. K temu je treba dodati še ladje, katerih usoda ni znana in sicer 14 angleških ladij s 46.425 ton, 4 francoske ladje s 17.233 ton in 20 nevtralnih ladij s 70.000 ton, katerih narodnost še ni ugotovljena. Tako so torej sovražniki in nevtralne države izgubili vsega skupaj do 20. decembra 279 ladij s 1.029.635 tonami. Nemčija je od začetka vojne do 20. decembra izgubila 18 ladij s 28.686 tonami. Od vseh teh ladij je sovražnik potopil samo eno, vse druge je posadka sama potopila. Nemško poročilo očitno pri tem ne upošteva večjih nemških ladij, ki so bile uničene, kakor: »Columbus«, ki ima sam 32.000 ton, »Cap Norte«, ki je bil zajet in ima 22.000 ton itd.

Finska vojska že na dveh mestih prodira po sovjetskem ozemlju

Uradno poročilo o včerajšnjih bojih na finskih frontah
Poveljnik sovjetske vojske na finski fronti odstavljen

Pariz, 29. dec. o. Prvi pribočnik predsednika finske republike, polkovnik Paasonen, je izjavil, da je sovjetski načrt za presekane finskega ozemlja na dvoje zdaj treba smatrati za onemogočen. Ta uspeh finske vojske v času, ko Finska še ni dobivala od nikoder pomoči, potrjuje upanje v popolno finsko zmago nad sovjetskimi napadalci.

Helsinki, 29. dec. o. Snočnje uradno poročilo finskega vrhovnega poveljstva pravi:

Na Karelijski ožini je sovražnik vso preteklo noč napadel pri jezuru Kelio. 28. decembra zjutraj smo te napade zavrnili, s protinapadom smo pa sovražnika vrgli na drugi breg jezera; nekaterim našim oddelkom se je posrečilo zasledovati sovražnika še na drugem bregu. Boji so bili divji, ponekod celo na nož. Finci so uničili dve ruski kompaniji. Na zaledenem jezuru Suvantu so Rusi pustili mnogo mrtvih. Med Hatjalahtenjerviem in Sumijem je sovražnik čez dan napadel na štirih točkah. Druga dva napada je izvedel med Sulo in Muolarjevijem. Vse napade smo odbili. V drugih odsekih živahno delovanje topništva.

Na vzhodni fronti, severno od jezera Ladoga, je bilo živahno delovanje patrol. Vzhodno od Ljeske, v bližini Lijana, so se boji nadaljevali na sovjetskih tleh. Severnovzhodno od Ljeske v bližini Kivara smo sovražnika potisnili na mejo. Severno od Suomusalmija v okolici Kijantajervija so se boji nadaljevali ves dan. Sovražna letala so skušala izvesti manjše napade na finske obrežne postojanke. Utrdbe na finski obali so podpirale operacije finske vojske na Karelijski ožini. Včeraj je bilo sovjetsko letalstvo zelo živahno v notranjščini države in na fronti sami. Sovjetska letala so obstreljevala v južnozahodnem delu finske mesta Lahti, Tampere, Hamenlin in Ritimaki. Med civilnim prebivalstvom je nekaj ranjenih. Tvarna škoda je bila neznatna, izvzemši Lahti, kjer so bombe poškodovale občinsko poslopje. Na več mestih so sovjetska letala skušala s strojinicami napasti civilno prebivalstvo. Na fronti ni bombardiranje ruskih letal napravilo nobene škode. Finsko letalstvo je izvedlo ogledne polete za sovražniški črtami. — Včeraj smo zbili 9 sovjetskih letal.

Moskva, 29. dec. o. Poročilo generalnega štaba leningrajskega vojaškega okrožja: 28. decembra se ni pripetilo nič važnega.

Helsinki, 29. dec. o. Dva močna oddelka finskih smučarjev z uspehom prodirata po sovjetskem ozemlju. Prvi pri Salli, drugi na severu, kjer nameravajo Finci doseči progo proti Kandalahiti, ki veže Murmansk z Leningradom. Ta del železniške proge finska letala neprenehoma bombardirajo. Če se

finskim četam ta predor posreči, bodo severne čete sovjetske vojske popolnoma odrezane od južnih.

Finski častnik, ki se je vrnil z bojišča, pravi, da so sovjetske čete čisto demoralizirane radi slabe prehrane in zaradi velikih neuspehov. V bližini Petsama je okoli 150 tankov, ki so popolnoma neigibni zaradi velikega snega in silnega mraza. Sovjeti so na več krajih postavili tanke v krog, da tvorijo tako nekakšne trdnjave. Finske čete, ki prodirajo, se ogibljejo takih trdnjav.

Dva sovjetska bataljona sta se umaknila v Kojenjeri. Ujetniki teh dveh sovjetskih bataljонов so izjavili, da so izčrpani zaradi pomanjkanja živčevja. Sedem sovjetskih letal, ki so morala pristati na poledenih finskih jezerih, ker jim je zmanjkalo bencina, so Finci zaplenili.

Helsinki, 29. dec. o. Zadnja poročila z finskega bojišča pravijo:

Na srednjem bojišču zbirajo Sovjeti večje skupine in brzostrelno topništvo, s katerim so že pričeli napadati finske postojanke z namenom, da bi se prebili do Botniškega zaliva. Častniki, ki prihajajo z bojišča, pripovedujejo, da so našli ostanke vseh ruskih tankih zmaznjenih posadko. Tudi včeraj so finska letala bombardirala železniško progo Leningrad-Murmansk in jo na večjih krajih onemogočila za promet. Zdi se, da Sovjeti ne morejo več zalagati severne armade z živili, ker so vsi ujetniki, ki padejo v roke finskih četam, zelo sestradani.

Sovjetsko vrhovno poveljstvo je zamenjalo dosedanje armadnega poveljnika v Leningradu in na njegovo mesto postavilo generala Sterna. Stern je najmlajši sovjetski general in se je bojeval v Mongoliji proti Japonci.

Iz vseh krajev prihaja pomoč Finski. Norveška je poslala Finski 400.000 funtov šterlingov in 50.000 spalnih vreč za finsko armado. V Švedski pa so zbrali ogromno količino masla. Nad 10.000 Švedov je pripravljenih vzeti pod svojo streho finske begunce. Švedska je poslala tudi 20.000 smučič za finsko vojsko. Ravno tako pošilja Danska svoje prostovoljce na finsko bojišče. Tudi italijanski prostovoljci so prispeli na Finsko. Ta poročila pa niso službeno potrjena.

Iz Amerike je odpotoval v Francijo sloviti ruski zdravnik-pomlajevalec — dr. Voronov, ki bo prostovoljno sodeloval v francoski vojaški zdravstveni službi.

Finsko vojaško odposlanstvo je dopotovalo v Združene države, da nakupi potrebni vojni material, zlasti letala.

Novi politični zakoni bodo objavljeni po božiču

Belgrad, 29. dec. m. Tukajšnji politični krogi z velikim zanimanjem spremljajo sedanje agitacijsko potovanje ministrskega predsednika Dragiša Cvetkovića po Liki. Predsednik vlade je imel važen političen govor, v katerem je predvsem spregledal na zaupanje srbskega življa v Liki in Bosni.

Za Ogulinom bo predsednik vlade obiskal še več drugih krajev v vrbaski in drinski banovini, kjer bo povsod imel sestanke s pristaši JRZ.

V Belgradu je včeraj kmetijski minister, dr. Branko Čubrilo, spet sprejel častnike ter jim med drugim izjavil, da so politični zakoni gotovi in bodo objavljeni po božiču. Kakor smo že svoj-

čas poročali, sta za volilni zakon pripravljena dva osnutka, iz katerih znani ministrski odbor izdeluje enotni načrt, ki ga bo predložil v odobritev vladi. Ta odbor svojega dela še ni končal, ker se zdaj zaradi praznikov tudi ne sestaja. Nadaljeval ga bo, kakor se zdi, takoj po pravoslavnih božičnih praznikih.

Minister za telesno vzgojo ljudstva Jevrem Tomić pa je včeraj imel zborovanje v Titlju. Na Njem je govoril o delu sedanje vlade za gospodarsko zboljšanje stanja, v katerem živi naše kmetско ljudstvo. Razen tega je omenil zunanje politična vprašanja ter izjavil, da bo naša država ostala tudi v bodoče strogo nevtralna.

Pred važnimi političnimi dogodki v Podonavju:

Obisk italijanskega zunanjega ministra v Budimpešti - sredi januarja

Budimpešta, 29. dec. m. Kakor smo že včeraj poročali v našem listu, namerava italijanski zunanji minister grof Ciano v najkrajšem času obiskati madžarsko prestolnico. Počueni krogi zatrjujejo, da bo grof Ciano prišel v Budimpešto sredi januarja, ter da se bo udeležil velikega zimskega lova. To prilož-

nost bo izkoristil tudi za razgovore z vodilnimi madžarskimi politiki in z regentom Hortyjem.

Vse madžarsko časopisje obširno poroča tudi o najnovejšem posredovanju Italije za odstranitev nesporazumov med Romunijo in Madžarsko.

Vesti 29. decembra

Ves svetovni tisk, zlasti ameriški, angleški, francoski in nevtralni ogromno poroča o obisku Pija XII. pri italijanskem vladarju. Vse časopise hvali papeževa mirovna prizadevanja in pravi, da so se ta prizadevanja ujela z naporji italijanske vlade in italijanskega vladarja za isti cilj.

Prihodnja seja Balkanske zveze bo po nekaterih tujih poročilih 7. januarja v Belgradu. Nanjo bo povabljeni tudi Bolgarija.

Casopise v severnih evropskih državah poroča, da je prišlo do vojaških uporov v Murmansk in raznih drugih sovjetskih mestih na severu zaradi slabe preskrbe s hrano in vsem potrebnim. Ker so Finci na več krajih uničili železniško zvezo med Murmanskom in Leningradom, je preskrba iz zaledja onemogočena.

Estonske oblasti so dale na Peipskem jezeru, čez katero teče meja proti Rusiji, na več krajih razstreliti led, da bi preprečile beg sovjetskih ribičev na Estonko.

Madžarska narodnosocialistična stranka je zaradi izstopa več vodilnih poslancev v razpadu. Madžari ta dogodek pozdravljajo, saj je ta stranka ogrožala s svojim rovarjenjem notranjo in zunanjo varnost države.

Finski vojaki, ki sodelujejo v bojih ob velikih jezerih, so vsi na drsalkah, s čimer jim je omogočeno naglo gibanje po ledu, katerega razstreljujejo povsod, koder se hočejo sovjetski vojaki približati finskemu bregu. Ker so rdeči vojaki obuti v klobočevinaste škornje, ponekod samo v cunje, je njihovo gibanje seveda dosti manj spretno kakor finsko.

Pri zadnjih dveh železniških nesrečah v Nemčiji je bilo mrtvih 295 ljudi, kakor pravijo nemška uradna poročila. Nesrečo pripisujejo slabemu stanju nemških železnic, ki so potrebne obnove.

Španija bo 1. februarja obnovila redni železniški promet s Francijo na vseh progah. Argentinski zunanji minister je včeraj izjavil, da bo argentinska vlada zavrnila pritožbo nemške vlade proti intervenciji posadke s potopljenega križarke »Admiral von Spee«. Francoska vojna mornarica je do sedaj potopila 15 nemških podmornic in zajela od 17. do 24. t. m. 40.000 ton nemškega blaga.

Vsa pristanišča ob Baltičkem morju so zadnje dni zamrznila, prav tako pa tudi reke, ki se izlivajo v Baltičsko morje. Tudi Donava nosi s seboj velike ledene plošče in je zato vsa plovba na njej ustavljena.

Francosko vojaško poveljstvo je izdalo sklep, da bratje in bližnji sorodniki odsej ne bodo smeli več služiti v istem oddelku, ker jih skupno življenje ovira pri izpolnjevanju njihovih dolžnosti.

Poluradno glasilo sovjetske vlade »Pravda« piše v eni izmed zadnjih števil o pomanjkljivosti v sovjetskih premoženjih, katerih donos še daleč ne zadostuje za ruske potrebe, in o slabem gospodarstvu v kemični industriji. Po uradnih podatkih uničijo v kemičnih tovarnah zaradi nemarnosti letno 15 milijonov ton sode poleg drugega materiala.

Nemski parnik »Glückenbürg« (2600 ton) so Nemci sami razbili na pečinah v Španiji, ker so bili zasledovani po angleški vojni ladji.

Norveški smučarji se v trumah prijavljajo kot prostovoljci za Finsko. Orožje pa bodo kupili za denar, katerega so nabirali med ljudstvom.

Trgovinska pogajanja med Anglijo in Belgijo so se pričela včeraj popoldne. Istočasno pa so tudi pogajanja med Francijo in Belgijo. Novi japonski poslanik v Sofiji je včeraj izročil svoja poverila pisma bolgarskemu kralju Borisu.

Vzdrževanje poljske vojske v Franciji bo veljalo francosko vlado okoli 5 milijard din letno.

Vse voditelje sirske komunistične stranke je dala zapreti francoska vlada, ker je ugotovila, da so — kakor pri nas in povsod — v plačani službi tuje države, ki si prizadevajo uničiti Francijo.

Italijanski listi pišejo o brzofavki, ki jo je »oče malih narodov« Stalin poslal predsedniku finske izdajalske komunistične vlade. Listi pravijo, da se Stalin ujema z vsem kulturnim svetom, ko želi finskiemu ljudstvu, da bi se čimprej ubrnilo nasilnikov. Vse svet pa ve, da so ti nasilniki — Stalinovi hlapci.

Angleška vlada je dala ob raznih predelih obale položiti nove mine, da bi zavarovala plovbo pred nemškimi podmornicami.

Načelo, ki se ga mora Anglija danes držati na svetovnih tržiščih: »Kupuj drago? Prodajaj poceni!«

Ko je Anglija prebrodila vse glavne težave, ki so bile prehodnega značaja, se je z vso verno vrgla na to, da spet poživi svojo mednarodno trgovino, ki je zdaj seveda vezana na čisto drugačne okoliščine, kot pa je bila prej. Že tedaj, ko je Anglija uvedla zaporo tudi nad nemškim izvozom, je vse tako kazalo, da nameravajo Angleži izdati ukrepe, ki bodo do temeljev spremenili dotodanj njihovo mednarodno trgovinsko politiko, in ki bodo imeli tudi daljnosežne posledice. To njihovo namero je treba utemeljiti s tem, da se je Anglija odločila varčevati s svojimi zaloga-mi deviz in da na drugi strani kot vodilna svetovna trgovinska država in kot središče svetovnega trga čuti v veliki meri odgovornost do ostalih držav. Po uveljavi zapore nad nemškim izvozom se je ta odgovornost Anglije še izdatno povečala.

Težke in raznovrstne angleške naloge

Naloge Anglije so raznovrstne. Anglija mora skrbeti za to, da se nemško blago, čigar pošiljanje je po uvedbi zapore nad nemškim izvozom zelo oteženo, nadomesti z blagom iz Anglije ali pa iz drugih držav. Vse svoje izkušnje, ki si jih je Anglija pridobila na mednarodnem trgovinskem polju, mora izkoristiti v to, da dobe nevtralne države nadomestilo v tistih deželah, ki si jih je Nemčija v zadnjih časih priključila. Naslednja naloga bo, zavarovati preskrbo nevtralnih držav s surovinami iz čezmorskih dežel. Kar so tiče Nemčiji sosednih držav, bo prišlo do tega, da se bo izvedla neke vrste posredna blokada nemškega blaga z namenom, da gospodarska odvisnost teh držav od Nemčije ne doseže razmaha, ki zanje ne bi bil več znošen.

Pozabljena oporoka iz časov turško-bosenskih bojev Bosno je v oporoki zapustila papežu

Spomladi leta 1463 je sultan Mohamed II., imenovan tudi »osvajalec mest«, prihrumel z veliko vojsko v Bosno in naredil za vedno konec bosanskemu kraljestvu. Ta odločni in podjetni mož je silno razširil turško oblast in izvojeval marsikatero zmago. Svoj prihod v Evropo je označil s tem, da je zavzel Carigrad, zadnjo postojanko grškega cesarstva, ki mu je služila kot oporišče za nadaljne vojne pohode. Padec Carigrada pomeni velik preobrat v evropski politiki in marsikaj bi bilo drugače, če bi se turška sila ustavila ob tej postojanki. Marsikatera bridka ura in marsikatera kaplja krvi bi bila prihranjena našim prednikom, če bi ne bilo tega silnega osvaja-jalca, ki je imel silen tek po novi zemlji. Toda tedaj so imeli vsaj samo enega, ki je kosal ubogo mater zemljo in narode, pozneje se je pa večkrat zgodilo, da sta bila istočasno po dva ali pa celo trije, ki so vsi imeli izreden tek in so z »četov-skimi besedami urejali svet, da ni skoraj ostal kamen na kamnu«.

Mohamed II. je imel več razlogov, da se je dežele polastil. Bogomili so bili nezadovoljni s svojim kraljem Stefanom Tomaževičem, ker se je odpovedal zmojnosti veri in stopil v katoliško vero ter tako navezal prijateljske stike z Rimom. Obr-nili so se na Turke za pomoč. Ti so imeli eni vidni razlog več, da so deželo napadli. Vrh tega pa se je Stefan Tomaževič sultanu zameril, ker mu ni hotel plačati davka in tako priznati turške nadoblasti. Ko je namreč prišel turški odposlanec po davek, ga je kralj peljal v zakladnico, mu po-kazal pripravljen denar in rekel: »Poglej, še na misel mi ne pride, da bi tale denar poslal tvo-jemu gospodarju. Kajti če je sklenil, da me bo z vojsko napadel, bom imel eno sredstvo več, da

se bom branil. In če bom premagan, bom s tem denarjem živel, kamorkoli bom šel, pa če bom še tako zapuščen.«

Bolj kakor zaradi nezadovoljnih bogomilov je Mohamed pridrvel z veliko vojsko zaradi tega pre-držnega odgovora. Kralj je pred napadalcem zbe-žal in se zatekel v trdnjavo Ključ, kjer ga je Mo-hamed oblegel, dokler ni trdnjavo zavzel. Kralja so odpeljali v Turčijo in Mohamed mu je obljubil, da mu ne bo storil nič hudega. Toda ne bi bil zvest tradiciji vseh imperialistov, če ne bi poleg zemlje in narodov požiral tudi besede. Dal je kralja kmalu obglaviti. Kraljeva žena Katarina je zbežala iz domovine in se napotila v Rim.

Tedaj je sedel na papeškem prestolu papež Sikst IV. Bil je zelo učen in odločen mož, pa tudi radodaren in gostoljuben. Na svojem dvoru je sprejemal prince, ki jih je sovražnik krščanskega imena pregnal in oropal in proti kateremu je pa-pež pripravil križarsko vojno. Na njegovem dvoru so mnogi našli zavetja in naklonil jim je stalne podpore. Tako je prišla tudi Katarina, ki jo je papež zelo in ljubeznivo sprejel. Od tedaj naprej je vedno živel v njegovi bližini, žalostna in potirta zaradi usode svojega moža in nesrečne domovine. Leta 1475 je bilo sveto leto in v Rim je prišlo mnogo odličnih oseb, tako norveški kralj, saški princ in drugi. Od vseh teh je Katarina za-vzemala prvo mesto kot živ vzgled žrtve in pa-peževe gostoljubnosti. Vsa leta, ki jih je preži-vela v Rimu, ni mogla storiti ničesar drugega, kakor da se je papežu zahvalila za njegovo do-brotljivost, edino stvar, ki jo je še imela na tem svetu. Da bi se papežu oddolžila za njegovo na-klonjenost in brigo, mu je zapustila pravice do bosanskega kraljestva, ne priznavač dejanskega

Razvarne nemškega letala vrste »Heinkel«. Preden se mu je posrečilo pobegniti nazaj na nemško stran, ga je francosko letalo vrste »Curtiss« zbilob še na francoskem ozemlju na tla.

A. G. Barril DVE BEATRICI

Dolgo časa eta premišljevala, a ništa mogla dognati ničesar. Oba eta se čutila zelo prizadeta; a še bolj don Francisco, ki se je še zjutraj norčeval z don Cristovalovih prijateljev.

Naslednje jutro so izvedeli drugo novico. Kraljica je šla v Seville, obiskat svojo dvorjanko Beatrice de Bovadilla torej ni bila več v nemilosti. Talavera je prisostvoval kraljičinemu odhodu; nihče pa ga ni vprašal za njegovo mnenje. Pravtako mu niso ničesar povedali o pogodbi, sklenjeni z mornarjem iz Genove.

Ko pa je Izabela odpotovala, mu je rekel kralj: »Kraljica, naša gospe, je tako hotela. Njeno dejanje je plemenito in morali smo ga odobriti.«

»Ree je, res,« je zmedeno zamrmral Talavera. »Kraljica je zelo velikodušna.«

Ko je odhajal od svojega vladarja, je srečal don Cristovala. »Častitam vam, don Cristoval, k vašemu uspehu.« mu je dejal.

»A priznati morate, da je ves načrt zelo tvegan za vas in za vse. Vi tvegate svoje življenje, naša vladarja pa ugled. Ker pa je Bog tako odločil, moramo imeti zaupanje. Naj se torej zgodi Njegova volja, admiral Oceana, in ne govorimo več o preteklosti.«

S temi besedami mu je podal roko. Don Cristoval se mu je zahvalil in odšel. Dobro je vedel, kaj naj si misli o škofovi nenadni prijaznosti.

Bovadilla pa ni bil tako hitro pripravljen spraviti se z novim admiralom. Imel je zato pač zelo tehtne razloge. Posrečilo se mu je, da je odvrnil srce plavalasa Kordovanke od njenega prejšnjega ljubimca. Uspešno mu je tudi, da je pripomogel družini Enriquezu do precejšnje blagostanje; ni pa mogel, kljub vsemu prizadevanju, pridobiti srca krasne tiranke, ki je vse sprejela, kot da ji po pravici gre, a ničesar ni hotela dati v zameno. Prijateljstva mu sicer ni odrekala. Tudi etari don Inigo ga je zelo cenił; nehal je celo popivati in je ostajal doma, ko je don Francisco prihajal na obisk. Preselil se je e hčerko iz Seville v Granado, ker je tako želel pokrovitelj. Ta je redno prihajal na obisk, a nikdar se mu ni posrečilo, da bi bil sam s plavalaso Beatrice.

»Dragi don Francisco,« mu je dejal etarec in ga prijateljsko po-trepljal po ramenu, »zelo dobri ete, da nam delate družbo. Prijatelj-stvo je zelo lepa reč; škoda, da ni med nami tesnejše vezi. Kako srečen bi bil, če bi vas smel imenovati svojega sina.«

Don Inigo je tako govoril v prisotnosti svoje krasne hčerke, ki je eklanjala glavo nad svoje ročno delo. Don Francisco je vzdihnil in ni odgovoril ničesar.

Večkrat je stari plemenitaš napeljal pogovor v to smer. Don Fran-cisco ni mogel doumeti ali je to le don Inigova muha, ali pa sta e hčerko domojena. Na veak način pa je moral pretrpeti ob vsakem obisku Tantalove muke.

Ko je bil nekega dne zelo elabe volje, eta ga celo vprašala, če je res, da eta vladarja imenovala mornarja iz Genove za admiral. Do-taknila eta se e tem najbolj skeleče rane. Odgovoril jima je, da mu o tem ni ničesar znanega in da se bo gotovo kmalu izkazalo, da je to le prazna govornica.

A žal, ee njegova prerokba ni uresničila. Prihajala so vedno nova poročila; govorilo se je tudi o pogojih, ki jih je etavil don Cri-stoval in eta jih vladarja sprejela.

»Pustite, naj jih sprejmeta!« je ježno vzklíknil don Francisco. »Vsi so ob pamet na dvoru. Se bodo že spametovali, ko bo nekaj sto dobrih kastiljskih mornarjev izginilo v moreke globine, skupno z onim domišljavim norcem.«

»Tudi meni se zdi tako,« je pripomnila plavalasa Beatrice.

»Prav govorite. Povejte to tudi svojemu očetu. Zdi se mi, da ho-čejo danes vse, po zgledu naših vladarjev, izgubiti glavo.«

Tako je dejal don Francisco, ki eo ga Beatriceine besede nekoliko pomirile. Ni pa bil voljan še nadalje razgovarjati se z zopernim eta-rcem, ki je ob času njegovih obiskov trdovratno ostajal doma. Kratko se je poslovil in odšel, da na svežem zraku nekoliko ohladi svojo jezo.

Še nekega je don Cristovalova zmaga »pravila v slabo voljo. Bil je to don Juan de Cabrera, ki je moral dan na dan gledati, kako eta vladarja obisovala novega admiral e prijaznostmi. A znal je usodo bolj pogumno prenašati, kot njegov evak. Nesreča, ki ga je že prej zadela, ga je popolnoma potrla. Ker ga je soproga zapustila, je bil tako osamljen in se ie čutil nekako osramočenega pred svetom.

Beatrice je bila zanj še vedno otrok; bila je njegov sončni žarek in sreča njegove biše. Kako srečen bi bil, če bi se vrnil! Upal je, da jo bo pregovoril, da bo omečil njeno srce, ko je šel k njej s kraljiči-

položaja, novega turškega gospodstva nad Bosno. Njena dva služabnika sta prinesla nekega dne pa-pežu oporoko. Papež jo je prebral in na to pri-stal. Shranili so jo v arhiv in leta 1478 je odšla kraljica po plačilo v Bogu. V Rimu je razsajala kuga in papež se je vrnil v Rim ter pokopal kra-ljico, ki mu je zapustila kraljestvo. Pokopana je v cerkvi sv. Marije »Ara coelic. Vendar pa je o-poroka imela stavek, ki je dolečal, da pripade kra-ljestvo papežu samo tedaj, če bi se sin Katarine ne odpovedal turški veri, v katero je bil prestop-il. Ker pa je ta sin kmalu umrl, je tako papežu

»Lepo so ravnali Amerikanci z nami...« je pripovedoval kapitan potopljene nemške ladje »Columbus«

Posadka potopljenega nemškega čezoceanskega parnika »Columbus« je prišla v Newyork dne 21. decembra popoldne na ameriški križarki »Tuscaloosa«. Prepeljali so jih v Ellis-Island, kjer bodo ostali kot brodolomci — za take jih smatrajo — dva meseca.

Kapitan »Columbusa«, Viljem Dähne, se je izkrcal prvi. On sam se je pripeljal v spremstvu nekaj častnikov na križarki, ostala posadka pa se je pripeljala na treh drugih vojnih ladjah, ki so spremljale križarko.

Casnikarjem je bilo dovoljeno stopiti na la-djo, fotografirati posadko ter se razgovarjati e častniki. Ko je »Columbus« zapustil pristanišče Vera Cruz, je imel na krovu 590 moških in devet žensk. Med reševanjem sta bila en moški in ena ženska ranjena ter so ju prepeljali na angleško kontratorpedovko »Hyperion«.

Med pogovorom je eden od častnikov povedal, da je samo kapitan vedel, kam je ladja name-njena. Vsi drugi so bili prepričani, da hoče ka-pitan prebiti blokado kakor »Bremen« ter izra-bit ugodno priliko, ker da so angleške ladje od-plule pred Montevideo, kamor se je bil zatekel »Graf von Spee«.

Naenkrat smo opazili, pripoveduje častnik dalje, kako hiti angleški rušilec z vso paro proti nam. Poskušali smo zapluti v teritorialne vode Združenih držav, da bi tako prišli na varno. Toda rušilec je bil hitrejši od nas. Oddal je strel kot opozorilo in takoj smo vedeli, da mu ne bomo

Angleži pridno pregledujejo tuje ladje

Minister za izvajanje gospodarske vojne spo-roča, da je bilo 26. decembra v treh kontrolnih postajah za vojno tihotapstvo v USA in zedinje-nem angleškem kraljestvu pregledanih 48 nevtral-nih ladij. 27 ladij je bilo holandskih, sedem nor-veških, pet danskih, 2 belgijski, 2 švedski, ena ju-goslovanska in ena letonska. Pretekli teden do 23. decembra je komisija za pobjanje tihotapstva pregledala tovore 123 ladij, ki so priplule po 16 decembru in 129 tovorov, ki so ostali od prej-njega tedna.

Če bi b'lo treba izpopolniti vo aške oddelke...

Nemški poročevalski urad je objavil nasled-nje: V smislu uredbe ministrskega sveta za obram-bo države bo tudi za ves čas trajanja vojne po-skrbljeno za osnovna načela vzgoje nemške mla-dine. Posebna pozornost bo posvečena rednemu opravljanju delovne službe. Uredba ugotavlja, da je delo za časa vojne ena prvih nalog obveznikov delovne službe. Izvrševanje te dolžnosti predstavlja tudi v vojni predpostavko za naknadno uvedbo vojaške službe za tiste osebe, ki so rojene 1. 1920 kakor tudi za vse naslednje letnike. Rok službe v organizaciji obvezne delovne službe traja tudi na-prej 6 mesecev. Če bi se pokazala potreba, da bi bilo treba izpopolniti vojaške oddelke, pa lahko vrhovno poveljstvo skrajša rok za osebe, ki bi jih bilo treba poslati na vojno.

Palestina ima 1,477 915 l'udi

Po uradni statistiki od letošnjega septembra ima Palestina 1,477.915 ljudi. Prebivalstvo Pale-stine sestoji iz približno 60% muslimanov, 30% judov in 10% kristjanov. Odstotek muslimanskega prebivalstva v Palestini se je zaradi velikega pri-seljavanja judov v zadnjih 18 mesecih zmanjšal za nadaljnjih 10%.

V or'neru br'tanskega poraza USA zasedejo lat nsko Ameriko

Znani izdajatelj časopisov polkovnik Nox, ki je bil 1. 1936 republikanski kandidat za podpred-sednika USA, je v svojem govoru, ki ga je imel v Omahi, dejal, da bodo morale Združene ameri-ške države v primeru britanskega poraza zasedeti vse zavezniške posesti v latinski Ameriki.

nim naročilom. Zase ni zahteval ničesar, ni etavil nobenega pogoja. A vsa njegova prizadevanja so stala brezuspešna, Beatrice je ostala neomajna, v svojem sklepu.

Sedaj pa je kraljica sama šla v Seville, da pregovori svojo trdo-vratno dvorjanko. Njeno potovanje je imelo nekoliko več uspeha, ker je Bovadillo ganil kraljičin obisk. Samostana pa kljub temu ni hotela zapustiti.

»Pozneje,« je dejala. »In zakaj ne takoj?« je vprašala Izabela. »Ali se nočete vrniti na dvor v spremstvu svoje kraljice? Vem, da si dobra, a neuklonljiva. A sedaj? ...«

»Sem nekoliko zmešana kaj ne? Tudi sama sem v tem vedno bolj uverjena. Zdi se mi, da sem na robu prepada, kot oni Arabec v pripovedki, ki je videl na etrmini cvet. Če se vrnem v Granado in ga zagledam ... ne vem, kaj se zgodi ...«

»Cvet!« je vzklíknila kraljica. »Saj ta je le v pravljici.«

»Ne cvet, ampak etega.« don Cristovala. Sporočili eta mi nie-gove besede. Veličanstvo Bojim ee, da, če ga vidim in govorim z njim ... bi bila zmožna preobleči se v mornarja in odpotovati z njim.«

Zasmejala se je ob teh besedah, a njen smeh je izdaljal njeno bol. »Lepa reč!« je dejala, »a mogla bi se ostriči. Ali se ti ne bi zdela škoda tvojih krasnih črnih kodrov?«

»Saj si jih tudi redovnice etrižejo. Ah, zakaj sem ženska! Če bi še enkrat prišla na svet, bi hotela biti mož.«

»Sedaj pa moraš etoriti meni uslugo in se vrniti v Granado.«

»Vrnem ee; a ne sedaj. Zelim, da bi don Christoval oapotoval pred mojo vrnitvijo.«

»Razumem,« je dejala kraljica; »še vedno dvomi.«

»Nikakor ne!« je vzklíknila Beatrice. »Če pa mi dovolite, Ve-čanstvo ...«

»Vem, kaj hočeš,« jo je prekinila Izabela. »Vei don Christovalovi prijatelji hočejo te dni odkrito govoriti s kraljico. Drugim eem to dovolila, a tebi ne dovolim. Vidi, pa, predneta Bovadilla, da sem — kaj obljubila: mornar iz Genove pojde iskati svojo Indijo proti zahodu, in to za vsako ceno. Si razumela? Za vsako ceno. Če ti še ni dovolj, ti povem tudi to: kakor hitro se vrnem, bomo podpisali pogodbo z don Cristovalom in takoj nato bo odšel v Palos.«

Beatrice je prišla kraljico za roko in jo poljubila.

»Prosim vas, Veličanstvo,« je dejala, »da me obvestite, kakor hitro zapusti don Cristoval Granado. Se isti dan se vrnem k vam.«

Ujeti angleški letalec, ki je v zadnji letalski bitki ob nemški obali moral pristati na nemških tleh.

Program radio Ljubljana

Petek, 29. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Poro-čila, napovedi — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Iz slovenskih krajev (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert: Radij, orkestra — 14 Poročila — 18 Zenska ura: Delovni tabor visokolek v Italozah (M. Ruzič) — 18.30 Nikola Cvečič poje (plošče) — 18.40 Franco-šćina (dr. St. Loben) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Beli špor v slov. planinah (Janaez Gregorin, Lj.) — 19.40 Objave — 19.50 Zanimivosti — 20 Zborov-ske točke (plošče) — 20.30 Solistični koncert: violon-cello (prof. Cenda Sedlbauer, pri klavirju prof. P. Sil-vo) — 21.15 Orglie in harmonika (Fr. Petan in St. Avgust) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V oddih igra Radijski orkester.

Sobota, 30. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Poro-čila, napovedi — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Na vožnjo oznano zdaj vsi ee podamo (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Na vožnjo neznanu zdaj vsi ee podamo (plošče) — 14 Poročila — 17 Otroška ura: a) dr. B. Marajna: Rakeo in Lija. Bere avtor sam. b) Strieček Matieček kramlja in poje — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za-dolopust igra Radijski orkester — 18.40 Slovensčina in naši izobraženci (Lojze Uršič) — 19 Napovedi, po-ročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20 O z-u-nani politiki (dr. Al. Kuhar) — 20.30 Pisan glasbeni večer. Sodelujejo: Šramel (Škrjanček), Stelka Koren-čanova (soprano), Vilko Skok (alt). Vmes plošče — 23 Napovedi, poročila — 22.15 Za dober konec igra Radijski orkester.